

Krajoznawca Kujawsko - Pomorski

Informator Kujawsko - Pomorskiego Kolegium Instruktorów Krajoznawstwa PTTK

Bydgoszcz

Chełmno

Grudziądz

Inowrocław

Kruszwica

Świecie

Toruń

Włocławek

Żnin

nr 31 / 2013

luty 2013

Rok VIII

Grudziądzki Oddział PTTK dba o swoje tradycje

Działalność grudziądzkich członków zarówno Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego jak i Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w głównej mierze opierała się na pracy społecznej ich członków. W tym miejscu należałoby wspomnieć te osoby, które przez wiele dziesięcioleci swoją działalnością przyczyniły się do tego, czym w chwili obecnej jest grudziądzki Oddział PTTK noszący imię księdza podpułkownika doktora Władysława Łęgi. Mam tu na myśli założycieli Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego i działaczy tego Towarzystwa z okresu międzywojennego - ks. Władysława Łęgę, mjr. Henryka Gąsiorowskiego, Dominika Bindera i red. Wojciecha Powalskiego, a także założycieli oddziału Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego - Józefa Błachnio, Alojzego Karowa, Janinę Rzanań. Nie sposób pominąć w tym miejscu pozostałych prezesów Zarządu Oddziału PTTK - Edwarda Zajęca, Zdzisława Wytrykowski, Edwarda Urbanika, Henryka Stopikowskiego, Jerzego Kondka, Tomasza Simińskiego-Stanny i Krzysztofa Czerepowickiego. Do grona niezwykle ważnych osób dla grudziądzkiego PTTK zaliczyć trzeba również Salomeę Sujkowską, Kazimierza Lancmańskiego, Ryszarda Fierka, Romana Conrada, Tadeusza Rauchfleisza, Edmunda Rafińskiego, Barbarę Fiałkowską, Bolesława Tarczykowskiego, Stanisława Porębę, Ewę Rąbczyk, Zygmunta Rabę i wielu wielu innych. Wśród wymienionych osób są też te, które wędrują już niebiańskimi szlakami.

Współcześnie działające koła i kluby tworzące grudziądzki Oddział PTTK jak i sam Oddział dbają o to, aby pamięć o poprzednikach nie zaginęła. Nasza oddziałowa działalność od wielu lat idzie również w tym kierunku. Pierwszą siedzibą Oddziału PTK a także PTTK były pomieszczenia - ówczesne muzeum, obecnie Biblioteki Miejskiej przy ulicy Legionów. I tak w tym właśnie gmachu w dniu 26 września 1987 roku odsłonięto tablicę poświęconą ks. Władysławowi Łędze. Uroczystość ta odbyła się w 65 rocznicę powstania w Grudziądzu Oddziału PTK.

W byłym już Zarządzie Wojewódzkim PTTK w Toruniu prowadzona była księga honorowa działaczy zasłużonych dla rozwoju turystyki i krajoznawstwa - w księdze tej znaleźć można nazwiska zasłużonych grudziądzkich działaczy obu Towarzystw - ks. Władysława Łęgi, mjr. Henryka Gąsiorowskiego i Józefa Błachnio. Te trzy osoby są też patronami współczesnych struktur naszej organizacji. I tak w listopadzie 2002 roku V Nadzwyczajny Zjazd Oddziału podjął decyzję o przyjęciu imienia ks. ppłk. dr. Włady-

sława Łęgi. W przeddzień tego Zjazdu delegacja Oddziału była na grobie ks. Łęgi znajdującym się na cmentarzu w Sopocie. Imię majora Henryka Gąsiorowskiego nosi najstarsze koło w grudziądzkim oddziale - Koło Terenowo-Krajoznawcze nr 1 działające przy Spółdzielni Mieszkaniowej, zaś imię Józefa Błachnio od 1987 roku Koło Przewodników Turystycznych i Pilotów Wycieczek nr 51.

Rok 2007 zapisał się w annałach Oddziału faktem odsłonięcia w kaplicy PTTK znajdującej się w kościele p.w. Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych na warszawskiej Chomiczówce tablicy memoratywnej ku czci patrona Oddziału ks. Władysława Łęgi. Od tej pory corocznie z inicjatywy Jana Kamińskiego Oddziałowa Komisja Krajoznawcza i Ochrony Przyrody organizuje na jesieni wycieczkę krajoznawczą do Warszawy połączoną z udziałem w mszy świętej oraz złożeniem kwiatów i zapaleniem zniczy pod tą tablicą.

W dniu 24 listopada 2013 roku z inicjatywy Zarządu Oddziału i Zarządu Koła Przewodników Turystycznych i Pilotów Wy-

cieczek w spichrzu nr 9 grudziądzkiego Muzeum odsłonięto tablicę pamiątkową poświęconą Józefowi Błachnio - pierwszemu prezesowi Oddziału PTTK a także organizatorowi i kierownikowi grudziądzkiego Muzeum. Uroczystość odsłonięcia tablicy odbyła się w 100 rocznicę urodzin Józefa Błachnio i 90 rocznicę powstania w Grudziądzu Oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. Uroczystość tą poprzedziły również wizyty członków władz Oddziału i członków Koła Przewodników na cmentarzach w Grudziądzu i Sopocie, gdzie na grobach Józefa Błachnio i Władysława Łęgi złożono kwiaty i zapalono znicze.

Miejmy nadzieję, że dalsze działania władz oraz członków Oddziału będą również skierowane na zachowanie w pamięci osób i faktów, które w znaczący sposób przyczyniały się do funkcjonowania grudziądzkiego Oddziału PTTK.

Krzysztof Czerepowicki

Kościół p.w. św. św. Kosmy i Damiana w Okoninie

Pod koniec października 2012 roku zdjęto rusztowania ze wschodniej elewacji kościoła p.w. św. św. Kosmy i Damiana w Okoninie. W wyniku prac konserwatorskich odtworzono malatury blend i fryzów opaskowych zgodnie z fragmentami odkrytymi przez naukowców z UMK. Odrestaurowano też późnorennesansowe sterczynki powstałe przy odbudowie kościoła, która miała miejsce około 1640 roku dzięki fundacji starosty pokrzywieńskiego Jana Działyńskiego. Tej samej operacji dokonano na też na fasadzie zachodniej poprzez tynkowanie, spoinowanie i tzw. „szycie muru”. Uczestnicy VI Wojewódzkiego Zlotu Aktywnych Krajoznawców WZAK - 2012 efekty renowacji już widzieli. W najbliższym czasie zostanie przebudowany późnorennesansowy ołtarz, w którym dotychczasowy współczesny obraz Chrystusa zastąpi jego rzeźba, która odbyła już długi „wyrok” w wieży kościelnej. Potem będą odnawiane - oczywiście pod warunkiem uży-

skania „kasy” - polichromie XIV, XV, XVI i XVII - wieczne znajdujące się wewnątrz kościoła. Te polichromie oraz odnowione obecnie malatury, to ewenement na naszym terenie, więc warto to samemu zobaczyć. Zachęcam wszystkich, a nie tylko przewodników do obejrzenia tego przepięknego obiektu.

tekst i foto Henryk Pasik

Poszerzanie krajoznawczych horyzontów

Zgłoszona kilka lat temu na jednym z CZAK-ów propozycja cyklicznych wycieczek do krajów ościennych, pod roboczą wówczas nazwą CZAK-bis, doczekała się realizacji. W dniach od 25 czerwca do - 1 lipca, nasi krajoznawcy udali się na zwiedzanie wschodnich rubieży II Rzeczypospolitej, czyli dzisiejszej zachodniej Ukrainy. Przywołanie ówczesnej i aktualnej mapy Polski jest o tyle zasadne, że motywem przewodnim wyprawy było hasło „Śladami Wincentego Pola”, do dawnych rezydencji słynnych polskich rodów szlacheckich: Czartoryskich, Radziwiłłów, Ostrogskich, Wiśniowieckich, Tarnowskich, Koniecpolskich, Żółkiewskich. Arcyciekawa trasa zapoczątkowana sesją naukową w lubelskiej Wyższej Szkole Społeczno - Przyrodniczej wiodła przez Włodzisław Wołyński, Zimno, Torczyn, Łuck, Ołykę, Klewian, Ostróg, Krzemieniec, Wiśniowiec, Zbaraż, Tarnopol, Podkamień, Olesko, Lwów i Żółkiew. Odmienność tej kresowej wycieczki od wycieczek tradycyjnych, standardowych, polegała na symbiozie elementów krajoznawczych z pogłębianą wiedzą popularno - naukową dotyczącą odwiedzanych rejonów Wołynia i Polesia.

Zainteresowanych tym tematem odsyłam do zakładki „Komisja Krajoznawcza”, na stronie internetowej ZG PTTK. Tam, w 10 numerze „Krajoznawcy”, znaleźć można obszerną, szczegółową relację z przebiegu tej nostalgicznej wyprawy do przeszłości, pióra Krzysztofa Tęczy.

Jej organizacją zajął się Oddział PTTK w Ostrowcu Świętokrzyskim w osobie pomysłodawcy i autora scenariusza, kol. Zbigniewa Pękali, przy wsparciu naukowym profesorów lubelskiej uczelni im. Wincentego Pola oraz przewodniczącego Komisji Krajoznawczej ZG PTTK kol. Józefa Partyki. Znana sentencja Aleksandra Janowskiego głosi iż: *Tylko poznawszy swój*

Kresy Wschodnie
25.06 - 1.07.2012

Fot. Bogumił R. Korzeniewski

kraj można naprawdę owocnie dla niego pracować. Nikt bardziej niż krajoznawcy, poprzez ustawiczną penetrację najdalszych zakątków ojczystej ziemi znają ją na wskroś. Nie poprzestając na jej kontynuacji, nastała więc pora wyruszać także poza własne opłotki, a możliwości jest wiele. Kalendarz przyszłych imprez jest imponujący, bowiem z nieśmiałył planów pierwszej wycieczki na Kresy Wschodnie, po jej udanej realizacji, są już zapowiedzi kierunków i terminy wyjazdów na następne pięć lat, i tak:

- 2013 - Białoruś (26 sierpień - 1 wrzesień);
- 2014 - Rumunia - Bukowina (23 - 29 czerwiec);
- 2015 - Ukraina - Czarnohora, Gorgany (22 - 28 czerwiec);
- 2016 - Słowacja - Spisz, Orawa (27 czerwiec - 3 lipiec);
- 2017 - Niemcy - Łużyce (?)

EUROPEJSKA PRZESTRZEŃ PRZENIKANIA KULTUR, taki wspólny motyw przewodni mieć będą przyszłe wyprawy do sąsiadów. Najbliższa, na Białoruś, ma w założeniach zwiedzanie miejscowości: Grodno, Baranowicze, Nowogródek, Mir, Nieśwież, Kamieniec, Brześć. Będzie to więc organizowana przez Warszawski Oddział PTTK marszruta śladami wielkich postaci literatury polskiej. Z nazwiskiem Mieczysława Żochowskiego, głównego organizatora, wiązać możemy nadzieję na atrakcyjną, ciekawą i sprawną ekspedycję białoruską. Dla jednych będzie to wyłącznie Białoruś, dla innych przedłużenie CZAK-u w Białymstoku.

Ze swej strony, na użytek „Krajoznawcy Kujawsko - Pomorskiego” dodam, że na Kresowej wyprawie byłem jedynym przedstawicielem naszego województwa, a ponieważ powodowany wysoką oceną pionierskiej wycieczki na Ukrainę, wybierając się w przyszłym roku także na Białoruś, zachęcam do współuczestnictwa. Naprawdę warto.

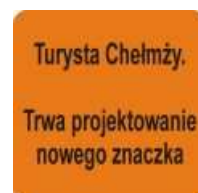
Bogumił R. Korzeniewski
Ciechocinek

Nowe odznaki krajoznawcze w naszych oddziałach

Oddziały PTTK z terenu naszego województwa wprowadziły swoimi uchwałami w życie nowe odznaki krajoznawcze. Pierwszą z nich jest ustanowiona w celu promocji Europejskiego Szlaku Kulturowego Świętego Jakuba przebiegającego przez tereny województwa kujawsko-pomorskiego oraz znajdujących się na tym szlaku obiektów dziedzictwa narodowego i walorów krajoznawczych **„Kujawsko-Pomorska Odznaka Świętego Jakuba”**. Funkcjonuje ona od 1 czerwca 2012 roku, a „gospodarzem” tej odznaki jest administrator szlaku - Oddział Miejski PTTK im. Mariana Sydowa z Torunia. Drugą odznaką jest istniejąca od 16 kwietnia 2012 roku Odznaka Krajoznawcza **„Szlakiem Mennonitów w Polsce”**. Wprowadzona przez bydgoski Regionalny Oddział PTTK „Szlak Brdy” odznaka ma na celu popularyzację dorobku i spuścizny Mennonitów - ludności pochodzenia niderlandzkiego, osiadłej na terenie naszego kraju. Wizerunek odznaki jest jeszcze w trakcie opracowywania.

Ponadto w regulaminach dwóch już funkcjonujących odznak prowadzące je oddziały PTTK dokonały zmian polegających w głównej mierze na zmianie statusu odznaki z jedno na trójstopniową. Zmiany te powodują zwiększenie liczby zwiedzanych obiektów, a co się z tym wiąże lepszą popularyzację walorów turystyczno - krajoznawczych, historycznych i kulturalno-przyrodniczych regionów i miast, których dotyczą. Pierwszą z nich jest istniejąca od 1996 roku **Regionalna Odznaka Krajoznawczo - Turystyczna „Przyjaciół Bydgoszczy”**. Prowadzący ją Regionalny Oddział PTTK „Szlak Brdy” swoją uchwałą dokonał zmiany

regulaminu z dniem 16 października 2012 roku. Drugą natomiast jest ustanowiona w 1998 roku przez chełmiński Oddział PTTK im. Ziemi Chełmińskiej **Odznaka PTTK „Turysta Chełmży”**. Odznaka ta od 1 lipca 2013 roku ma swój nowy regulamin. W przypadku tej odznaki również trwa opracowywanie jej wizerunku.

Krzysztof Czerepowicki

Odznaki krajoznawcze w naszym województwie w 2012 roku

Cały czas mając na uwadze sugestie uczestników i ustalenia II Sprawozdawczo-Wyborczego Sejmiku Instruktorów Krajoznawstwa PTTK Województwa Kujawsko-Pomorskiego przekazuję po raz kolejny do Waszej wiadomości dane dotyczące liczby zweryfikowanych i przyznanych odznak krajoznawczych, które są weryfikowane oraz przyznawane przez oddziały PTTK naszego województwa. Łącznie referaty weryfikacyjne w 2012 roku przyznały **564** odznaki w tym:

1. Odznaka Krajoznawcza Województwa Kujawsko-Pomorskiego:

brązowa - **8**

srebrna - **15**

złota - **8**

złota z diamentem - **1**

w tym:- referat weryfikacyjny w Grudziądzu:

brązowa - 5

srebrna - 4

złota - 4

złota z diamentem - 1

- referat weryfikacyjny w Bydgoszczy:

brązowa - 0

srebrna - 2

- referat weryfikacyjny w Toruniu:

brązowa - 2

srebrna - 8

złota - 4

złota z diamentem - 0

- referat weryfikacyjny we Włocławku:

brązowa - 1

srebrna - 1

2. Odznaka PTTK „Miłośnik Pojezierza Brodnickiego” - **44**

3. Regionalna Odznaka Turystyczno-Krajoznawcza PTTK „Przyjaciel Bydgoszczy” według starego regulaminu - **3**

3a. Regionalna Odznaka Turystyczno-Krajoznawcza PTTK „Przyjaciel Bydgoszczy” według nowego regulaminu:

- brązowa - **0**

- srebrna - **0**

- złota - **0**

4. Regionalna Odznaka Turystyczno-Krajoznawcza PTTK „Wędrownik Kujaw i Pomorza”:

- brązowa - **1**

- srebrna - **2**

- złota - **2**

- złota z wawrzynem - **0**

5. Odznaka Krajoznawcza „Miłośnik Brdy”:

- zwykła - **3**

- z laurem - **3**

6. Regionalna Odznaka Turystyczno-Krajoznawcza „Młody Turysta Bydgoszczy” - **0**

7. Odznaka Krajoznawcza PTTK „Śladami Mennonitów w Polsce”:

- brązowa - **2**

- srebrna - **0**

- złota - **0**

8. Regionalna Odznaka Krajoznawcza PTTK „Szlakiem parków krajobrazowych Województwa Kujawsko-Pomorskiego” - **brak danych**

9. Odznaka Krajoznawcza „Bydgoszcz i okolice”:

- brązowa - **brak danych**
- srebrna - **brak danych**
- złota - **brak danych**

10. Odznaka PTTK „Turysta Chełmna”:

- popularna - **27**
- brązowa - **12**
- srebrna - **5**
- złota - **1**
- za wytrwałość - **1**

11. Odznaka PTTK „Turysta Chełmży” - według starego regulaminu - **0**

11a. Odznaka PTTK „Turysta Chełmży” - według nowego regulaminu:

- brązowa - **10**
- srebrna - **6**
- złota - **6**

12. Odznaka Krajoznawcza „Miłośnik Twierdzy Chełmno”:

- I - **56**
- II - **7**
- III - **1**

13. Odznaka Krajoznawcza „Znam Grudziądz i okolice” - **58**

14. Odznaka Krajoznawcza „Miłośnik Twierdzy Grudziądz” - **17**

15. Regionalna Odznaka Krajoznawcza „Szlakiem kościołów gotyckich Ziemi Chełmińskiej”:

- brązowa - **7**
- srebrna - **6**
- złota - **2**
- złota z diamentem - **0**

16. Regionalna Odznaka Krajoznawcza „Szlakiem zamków, dworów i pałaców Ziemi Chełmińskiej”:

- brązowa - **8**
- srebrna - **4**
- złota - **2**
- złota z diamentem - **3**

17. Odznaka Krajoznawcza PTTK „Przyjaciół Borów Tucholskich”:

- brązowa - **12**
- srebrna - **5**
- złota - **0**

18. Odznaka Krajoznawcza „Szlakiem 18. Pułku Ułanów Pomorskich” - **3**

19. Odznaka Krajoznawcza „Miłośnik Twierdzy Toruń” - **12**

20. „Kujawsko-Pomorska Odznaka Świętego Jakuba” - **0**

21. Odznaka Krajoznawczo-Turystyczna „Znam Włocławek i okolice”:

- brązowa - **159**
- srebrna - **1**
- złota - **0**

22. Odznaka Krajoznawcza „Mały Krajoznawca okolic Włocławka” - **0**

23. Pałucka Odznaka Krajoznawcza:

- brązowa - **brak danych**

- srebrna - **brak danych**
- złota - **brak danych**

24. Odznaka „Szlakiem Pałuckich Kościołów Drewnianych” - **brak danych**

Ponadto przyznano **23** brązowych i **18** srebrnych Regionalnych Odznak Krajoznawczych, nie przyznano **żadnej** Odznaki Krajoznawczej Polski.

Z przykrością muszę stwierdzić, że dwa oddziały w tym roku nie dostarczyły stosownych danych, przez co obraz zweryfikowanych odznak jest niepełny. Jednocześnie serdecznie dziękuję tym oddziałom i tym osobom, które bez żadnych ponagleń przesłały mi dane, które Wam powyżej mogłem zaprezentować.

Krzysztof Czerepowicki

Kolejny numer „Kujaw i Pomorza”

W ostatnich dniach 2012 roku, po długotrwałej przerwie ukazał się kolejny numer kwartalnika turystyczno-krajoznawczego „Kujawy i Pomorza”. Łącznie z 32 numerami wcześniej wydawanego periodyku „Pomorze i Kujawy”, jest to już 44 pozycja tego turystyczno-krajoznawczego czasopisma.

Numer otwiera tekst Czesława Chmieleckiego - „Pocztą miejską w Aleksandrowie Kujawskim”. W dziale „Śladami historii” Andrzej Hermann jest autorem artykułu opisyującego „Kasztelanie Wyszogrodzką”, zamieszczając w nim przez siebie wykonane fotografie i mapki autorstwa Józefa Rusieckiego. „Płonkowo - sanktuarium kapłanów-męczenników”, to artykuł o tragicznych dziejach parafii rzymsko-katolickiej w Płonkowie na Kujawach oraz o postaci księdza Mariana Skrzypczaka zamordowanego przez hitlerowskich oprawców. Autorem tego artykułu jest Alfred Krysiak z Inowrocławia. Henryk Miłoszewski w dziale „Zamki i pałace” prezentuje drugą część artykułu „Warownie nadwiślańskie”. Łukasz Kurkowski i Michał Leszczyński w swojej pracy opisują „Bielikę - króla nadwiślańskich łęgów”, a Marek Sass z Lubiewa przybliży „Dzieje osady młyńskiej w Zamrzenicy nad Brdą”. W ramach cyklu „Odznaka Krajoznawcza Województwa Kujawsko-Pomorskiego” Józef Rusiecki prezentuje obiekty położone na terenie powiatu sępoleńskiego.

Wydawca czasopisma i osoby redagujące mają nadzieję, że kolejne numery ukazą się jeszcze w tym roku, ale zależy to od bardzo wielu czynników.

Andrzej Urbański - redaktor naczelny

Przypomnę, że wydawcą kwartalnika turystyczno-krajoznawczego „Kujawy i Pomorze” jest Sejmik Prezesów Oddziałów PTTK Województwa Kujawsko-Pomorskiego, a zespół redakcyjny tworzą: Andrzej Urbański - redaktor naczelny, Andrzej Hermann, Henryk Miłoszewski, Tadeusz Perlik, Józef Rusiecki, Tadeusz Rauchfleisch i Janusz Umiński.

Krzysztof Czerepowicki

WYDAWCA: Kujawsko-Pomorskie Kolegium Instruktorów Krajoznawstwa PTTK
z siedzibą przy Oddziale PTTK im. ks. ppłk. dr. Władysława Łęgi w Grudziądzu ul. Za Basenem 2
Pismo bezpłatne. Ukazuje się wyłącznie w formie elektronicznej
ADRES DO KORESPONDENCJI: e-mail: krzysztof.czerepowicki@gmail.com